

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1361
Toplantı Tarihi/Sayısı : 24.5.2023/31
Karar Numarası : 2023/442
Başvuran : F. İ.
Başvuran Vekili : -
Adres : İzmir 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Aliğa/İZMİR
Muhatap Kurum/Kişi : İzmir 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Aliğa Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığı
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın ayakkabısına dikili olan ayakkabı bağcıkları sebebiyle görevli jandarma personeli tarafından hastaneye götürülmediği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesi ve ekleri doğrultusunda, Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından incelemesi gerçekleştirilen başvuruda başvuran özetle;

a. 29/8/2022 tarihinde İzmir Katip Çelebi Eğitim ve Araştırma Hastanesine, bulunduğu Ceza İnfaz Kurumu tarafından sevkini yapıldığını ancak adını ve sicil numarasını bilmediği bir komutanın ayakkabısına dikili halde olan ayakkabı bağcıkları dolayısıyla kendisinin hastaneye götürülemeyeceğini söylediğini,

b. Oysa sağ ayağındaki rahatsızlığı sebebiyle ayak bileğinden aşağısının çalışmadığını, bağcıkları olmadığında ayakkabısının ayağından çıktığını, bu sebeple hastanede ayakkabısı ayağından çıkabileceği için rezil olmak istemediğini,

c. Daha önceki hastane sevklerinde bağcıkları ayakkabıya dikili olduğu halde hastaneye götürüldüğünü, bu durumu ifade etmesine rağmen komutanın kendisini hastaneye götürmediğini iddia ederek mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir.

3. Muhatap İzmir 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 14/9/2022 tarihli yazılı görüşte;

a. Yapılan incelemede hükümlü F. İ.'nin İzmir Katip Çelebi Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevkini olduğu, sevk için Kurumun bağlı bulunduğu Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde yer alan Aliğa Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığına gerekli bilginin verildiği ve sevk işlemi için 29/8/2022 tarihinin belirlendiği,

b. Belirlenen günde sevk işlemi için hükümlünün koşuşundan alınarak sevk işleminde görevli ve yetkili olan Aliğa Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığına görevlendirilen kolluk kuvvetlerine teslim edilmek üzere Kurum Mahkum Kabul Birimine alındığı,

c. Hükümlünün, Mahkum Kabul Birimine gelen kolluk kuvvetlerine teslim edilmesi sırasında görevli komutan tarafından, hükümlünün ayakkabı bağcığının çıkartılmasının istendiği ve hükümlünün ayakkabı bağcığını çıkarmak istememesi üzerine görevli jandarma tarafından sevk işleminin gerçekleştirilmediğinin anlaşıldığı,

ç. Hükümlü ve tutukluların hastane, mahkeme ve başka kurumlara sevk ve nakilleri gibi Kurumdan süreli yada süresiz çıkış yapmalarını gerektiren durumlarda Aliğa Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığına gerekli müzakerelerin yazıldığı ve belirlenen gün ve saatte hükümlü ve tutukluların görevli jandarma personeline teslim edilmek üzere Kurum Mahkum Kabul Biriminde hazır edildiği,

d. Hükümlü ve tutukluların sevk veya nakil işlemleri sırasında ayakkabı bağcıklarının çıkarılması gibi tedbirlerin dış güvenlikten sorumlu olan jandarma personeli tarafından alındığı, bu tarz tedbirler hakkında Kurumun herhangi bir yetki veya etkisinin bulunmaması sebebiyle gerekli bilginin Aliğa Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığından istenilmesi gerektiği,

e. 29/8/2022 tarihinde İzmir Katip Çelebi Eğitim ve Araştırma Hastanesine olan sevk için hükümlü F. İ.'ın Mahkum Kabul Biriminde hazır edildiğine ve sevk işleminde görevli jandarma personeli tarafından ayakkabı bağcığını çıkarmaması sebebi ile ring aracına alınmadığına dair tutanağın yazı ekinde sunulduğu belirtilmiştir.

4. Muhatap Aliğa Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığından alınan 23/9/2022 tarihli yazılı görüşte;

a. Hükümlü F. İ. ile ilgili yapılan inceleme ve araştırmada, sevk ve nakil hizmetlerinde hükümlü ve tutukluların can güvenliklerinin göz önünde bulundurularak, hükümlü ve tutukluların üzerlerinde bulunan ve kendilerine ya da diğer hükümlü ve tutuklular ile görevli personele zarar verebilecek eşya ve malzemelerin alınarak sevklerin yapıldığı,

b. Nezarethanelerde zaman zaman kemer, ip, atlet kullanarak intihar eden hükümlü ve tutuklular olduğu bilindiğinden hükümlünün ayakkabı bağının alınmak istendiği,

c. Sevk ve nakil hizmetlerinin yürütülmesini açıklayan JGY 456-3 (C) Ceza İnfaz Kurumlarının Dış Koruması ile Sevk ve Nakil Hizmetleri Yönergesi'nin 24'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde "*Hükümlü ve tutukluların kaçmalarını önlemek amacıyla, kelepçe takmak, sevk edilenin koluna girmek, yeterli sayıda personel ile etrafında çember oluşturmak gibi sağlığa zarar vermeyecek gerekli bütün önlemler alınır. Alınacak emniyet tedbirlerinin derecesinin tayininde belirleyici olan tek husus güvenlik ihtiyacıdır.*" şeklinde çok açık bir ifade bulunduğu, alınan tedbirler tespit edilirken sadece güvenlik ihtiyacının gözetildiği ve başka bir maksadın bulunmadığı,

ç. Hükümlü F. İ.'a yürüyemeyecekse tekerlekli sandalye temin edilerek sevk edilebileceğinin söylendiği ve hastaneye götürülmek istendiği halde, görevli infaz koruma memurlarına hitaben "ben muayene olmaya gitmeyeceğim, dilekçe yazmak istiyorum" şeklinde beyanda bulunarak kendi iradesiyle hastaneye gitmek istemediğinin tespit edildiği,

d. İnceleme sonucunda görevli jandarma personelinin bir kusur ya da ihmalinin olmadığı değerlendirildiği belirtilmiştir.

5. Başvuran, muhatap Kurumların cevabi yazılarına ilişkin yazılı görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını*

incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Aynı Kanun’un 17’nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma başvuru yapabileceği” belirtilmiştir.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İhlal kararı” başlıklı 69’uncu maddesinin birinci fıkrasına göre;

“İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması halinde ihlal kararı verilir.”

IV. DEğERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiası, konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), tutuklu ve hükümlülerle ilgili olarak onların korunmasız ve zayıf durumda olduklarını ve en zor şartlarda dahi yetkililerin bu kişilerin fiziksel esenliklerini korumakla sorumlu olduklarını belirtmiştir (AİHM, *Keenan/Birleşik Krallık*, B. No. 27229/95, para. 91; *Tarariyeva/Rusya*, B. No: 4353/03, 14/12/2006, para.73; *Vladimir Romanov/Rusya*, B. No: 41461/02, 24/7/2008, para. 57).

11.2015 tarihli Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları madde 24’e göre;

“Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması, devletin sorumluluğudur. Mahpuslar, topluma sağlanan mevcut sağlık standartlarından aynı şekilde yararlanır ve hukuki statülerine dayalı ayrımcılık olmaksızın, gerekli sağlık hizmetlerine ücretsiz erişime sahip olurlar.”

12. Başvuran, sağ ayağındaki rahatsızlık sebebiyle ayak bileğinden aşağısının çalışmadığını, bu sebeple çalışmayan ayak bileğinden, ayakkabısının çıkmasını önlemek için ayakkabısına dikili bağcıklar bulunduğunu, daha önce hastaneye bu ayakkabı bağcıklarıyla sevk edilmişken 29/8/2022 tarihli hastane sevkinin, görevli jandarma personeli tarafından ayakkabı bağcığını çıkarmadığını gerekçesiyle gerçekleştirilmediğini iddia etmiştir. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 71’inci maddesine göre:

“Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir.”

Bu kapsamda muhatap Aliağa Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığının cevabi yazısı ve ekindeki tutanaktan, ilgili mevzuat çerçevesinde başvuranın hastaneye sevkinde güvenliği sağlamak için ayakkabı bağcıklarını çıkarmasının istendiği, ayakkabısının ayağından çıkmasını önlemek adına hastaneye vardığında kendisinin tekerlekli sandalye ile götürebileceğinin görevli jandarma personelince belirtildiği ancak başvuranın bunu kabul etmeyerek hastaneye gitmekten vazgeçtiğini belirten bir dilekçe yazdığı tespit edilmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi (AYM) hastaneye sevk konulu bir kararında; “Özgürlüğünden yoksun bırakılan

kişilerin hasta olmaları durumunda devletin kontrolü altında tuttuğu bu kişilere gerekli tıbbi yardımı sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülüğün hiç veya gerektiği gibi yerine getirilmemesi sonucunda kişinin yaşamı veya vücut bütünlüğü bakımından tehlike arz eden acil bir duruma, ağır veya uzun süreli bir acı çekmesine sebebiyet verilmiş olması, belirtilen sonuçlar ortaya çıkmamakla birlikte kişinin tıbbi yardımdan mahrum kalmış olması nedeniyle yaşadığı stres, huzursuzluk veya aşağılanma hissini -olayın kendine has koşulları çerçevesinde- insan haysiyeti ile bağdaşmayan muamele düzeyine ulaşacak ciddiyette olması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiği kabul edilebilir. Bu kapsamdaki değerlendirmede kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmasına bağlı dezavantajlı konumunun da dikkate alınması gerekir."(N.K. B. No: 2019/42821, 21/9/2022, para.41) değerlendirmesinde bulunmuştur. AYM hastaneye sevk ile ilgili bir başka kararında da; "Bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğu kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesinin gerektiği durumlarda kamu makamlarının makul ölçüler çerçevesinde bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlem alması gerekir. Ancak özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında pozitif yükümlülük kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanamaz." (Müberra Yılmaz, B.No:2019/18532, 16/3/2022, para.43) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. JGY 456-3 (C) Ceza İnfaz Kurumlarının Dış Koruması ile Sevk ve Nakil Hizmetleri Yönergesi'nin 24'üncü maddesindeki "Hükümlü ve tutukluların varış yeri ceza infaz kurumunca teslim alınması sırasında devriye, varış yeri cezaevi jandarma birlik komutanlığı ve ceza infaz kurumu müdürlüğü tarafından müştereken ayrıntılı üst ve eşya aramaları yapılır." hükmü ile cezaevi jandarma birlik komutanlığının, hükümlü ve tutukluların hastaneye sevk ve tekrar ceza infaz kurumuna teslimleri sırasında ayrıntılı üst ve eşya arama yetki ve görevini haiz olduğu, görevli jandarma personelinin, makul ölçüler çerçevesinde herhangi bir tehlikenin gerçekleşmesini önlemekle yükümlü olduğu, bu sebeple başvuranın can güvenliğini sağlamak adına ilgili mevzuat kapsamında ayakkabı bağcığının çıkarılmasını istediği, başvuranın mağdur olmasını önlemek adına hastanede kendisinin tekerlekli sandalye ile götürülebileceğinin belirtilmesine rağmen bunu kabul etmeyerek hastaneye gitmekten vazgeçtiğini dilekçe ile bildirdiği göz önüne alındığında, muhatap Kurumun insan haysiyeti ile bağdaşmayan muamele düzeyine ulaşacak ciddiyette ve kötü muamele teşkil edebilecek herhangi bir eylem ve işleminin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

14. Sonuç olarak yukarıda açıklanan nedenlerle, 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 69'uncu maddesinin birinci fıkrası kapsamında başvuruda kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

24/5/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye